

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного
університету імені Олеся
Гончара
Олег МАРЕНКОВ

« 06 » 2024 р.

ВИСНОВОК

Про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Масенка Артема Олександровича «Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах», представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

ВИТЯГ

з протоколу № 15 міжкафедрального семінару
юридичного факультету Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара від 12 червня 2024 року

ПРИСУТНІ: 17 з 17 членів наукового семінару.

ГОЛОВУЮЧА: д-р юридичних наук, проф. Соколенко О.Л. (12.00.07 – адміністративне право і процес), декан юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

СЕКРЕТАР ЗАСІДАННЯ: канд. юридичних наук, доц. Грабильнікова О.А. (12.00.07 – адміністративне право і процес), доцентка кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Члени наукового семінару:

д-р. юрид. наук, проф. Т. В. Корнякова (12.00.08 – кримінальне право і процес), завідувачка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

д-р. юрид. наук, проф. Н. С. Юзікова (12.00.08 – кримінальне право і процес), професорка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

д-р юрид. наук, проф. О.В. Сачко (12.00.09 – кримінальне право і процес), професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

канд. юрид. наук, доц. О. П. Литвин (12.00.07 – адміністративне право і процес), доцентка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

канд. юрид. наук, доц. О. В. Лахова (12.00.08 – кримінальне право і процес), доцентка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

канд. юрид. наук, доц. Ю. В. Живова (12.00.08 – кримінальне право і процес), доцентка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

д-р юрид. наук, проф. К. В. Бережна (12.00.07 – адміністративне право і процес), завідувачка кафедри європейського та міжнародного права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

канд. юрид. наук, доц. Л. М. Мудриєвська (12.00.01 – теорія держави і права), завідувачка кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

д-р. істор. наук, проф. В. М. Калашніков (12.00.01 – теорія держави і права), професор кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

канд. юрид. наук, доц. Заворотченко Т.М. (12.00.02 – конституційне право, муніципальне право), доцентка кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

канд. юрид. наук, проф. І. Г. Алексеєнко (12.00.01 – теорія держави і права), завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

д-р. юрид. наук, старш. наук. співроб. НПЦ НАН України і МОН України Є. А. Булат (12.00.03 – цивільне право і процес), професорка кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

д-р. юрид. наук, проф. І. В. Патерило (12.00.07 – адміністративне право і процес), професорка кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

д-р. юрид. наук, проф. О.В. Марченко (12.00.07 – адміністративне право і процес), професорка кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

д-р. юрид. наук, доц. Капітаненко Н.П. (12.00.07 – адміністративне право і процес), доцентка кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Аспіранти участі у міжкафедральному семінарі не брали.

Запрошені: аспірант 4 року навчання Масенко А.О.

Порядок денний: розгляд і обговорення дисертаційної роботи Масенка Артема Олександровича, представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Тема дисертації: «Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах», затверджена вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, науковим керівником призначено д.ю.н. Юзікову Н.С. (протокол № 4 від 19.11.2020 р.), уточнено на засіданні вченої ради юридичного факультету протокол № 12 від 2 червня 2022 р.).

Підготовка здобувача третього рівня вищої освіти здійснюється за акредитованою освітньо-науковою програмою «Право» зі спеціальності 081 Право (Сертифікат про акредитацію освітньої програми 8127, дійсний до 01.07.2029 р.)

СЛУХАЛИ:

Обговорення дисертації аспіранта 4 року навчання Масенка Артема Олександрович на тему: «Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Перевірку на плагіат здійснювала комісія у складі: канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри цивільного, трудового та господарського права **Грабильнікова О.А.**; викладач кафедри адміністративного і кримінального права **Дриголь О.О.**; канд. юрид. наук, доц, доц. кафедри адміністративного і кримінального права **Лахова О.В.**

За результатами перевірки дисертаційної роботи на плагіат програмою «Strikerplagiarism» зроблено висновок: дисертаційна робота Масенка А.О. має високий рівень унікальності (93,3%) і може бути допущена до захисту.

Роботу було розглянуто трьома фаховими експертами - д-р. юрид. наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права **Т. В. Корнякова**; канд. юрид. наук, доц. кафедри адміністративного і кримінального права **Ю.В. Живова**; канд. юрид. наук, доц. кафедри адміністративного і кримінального права **О. В. Лахова**.

Робота виконана на 255 сторінках і містить такі складові частини: анотація, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки.

Слово надається аспіранту Масенку А.О. Будь ласка, регламент виступу – 20 хвилин.

Аспірант Масенко А.О.:

Шановна голово, шановні члени міжкафедрального семінару, шановні присутні!

Тема моєї дисертації: «Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах».

Актуальність теми.

Спеціальна конфіскація відіграє важливу роль у зменшенні злочинності шляхом підвищення ризику виявлення та покарання злочинців. Функція спеціальної конфіскації полягає в позбавленні злочинців можливості користуватися доходами, отриманими злочинним шляхом, та майном, засобами якого вчинено злочин. Це позбавляє злочинців матеріального стимулу для вчинення злочинів, що може в подальшому сприяти зменшенню рівня злочинності. Обдуманість процесу включення України до Європейського союзу залежить від якості удосконалення правових інститутів, які мають забезпечувати правовий захист прав та свобод людини та громадянина від злочинних посягань. Одним з найвагоміших аспектів цього процесу в кримінальному правознавстві є зведення кримінального законодавства України у відповідність до європейських норм, і це передусім означає його гуманізацію та пошук заходів, альтернативних покараню, що спрямовані на запобігання злочинності та вирішення причин, що її породжують. Один із таких заходів - конфіскація майна, вважається Європейським Союзом ефективним способом боротьби з злочинністю.

Мета і завдання дисертаційного дослідження полягають у міжгалузевому дослідженні правової регламентації спеціальної конфіскації як ефективного інструменту кримінально-правового впливу у системі заходів запобігання злочинності, з розробленням пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства та правозастосовної практики.

Досягнення визначеної мети дослідження обумовлює вирішення наступних задач:

- розглянути генезис дослідження інституту спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності;
- висвітлити теоретико-методологічне обґрунтування дослідження інституту спеціальної конфіскації у сфері превенції;
- з'ясувати соціально-правову обумовленість спеціальної конфіскації у міжнародно-правових стандартах як заходу превентивного впливу;
- узагальнити міжнародні вимоги та рекомендації до держави щодо формування національної політики застосування спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності;

- визначити основні напрями міжнародного співробітництва при застосуванні спеціальної конфіскації;
- здійснити кримінологічний аналіз та виокремити основні принципи правозастосування спеціальної конфіскації у національній правовій системі;
- визначити основні засади правозастосування спеціальної конфіскації у практиці ЄСПЛ;
- здійснити кримінологічний аналіз досвіду зарубіжних країн у правозастосуванні спеціальної конфіскації;
- сформулювати рекомендації і пропозиції до чинного законодавства та правозастосовної превентивної практики.

Об'єктом дослідження - є суспільні відносини, що виникають при застосуванні спеціальної конфіскації як наслідку вчинення кримінального правопорушення та превентивного мультифункціонального заходу кримінально-правового характеру.

Предметом дослідження – є інститут спеціальної конфіскація у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах.

Методи дослідження були обрані відповідно до поставлених мети та завдань дослідження, а саме: формально-юридичний метод (догматичний), герменевтичний метод, порівняльно-правовий метод, історико-правовий метод, системний аналіз та моделювання.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати, теоретичні висновки і практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані:

- у науково-дослідницькій сфері – для наукового аналізу інституту спеціальної конфіскації у кримінології та його правозастосуванні у кримінальному праві України (Акт впровадження результатів дисертаційної роботи наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 08.01.2024р.);

- у правотворчості – з метою вдосконалення системи заходів запобігання злочинності які стосується спеціальної конфіскації як іншого заходу кримінально-правового характеру;

- у освітньому процесі – під час викладення навчальних дисциплін «Кримінологія» та «Кримінальне право» в юридичних закладах вищої освіти при підготовці фахівців за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти спеціальності 081 «Право», підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій;

- у практичній діяльності при підвищення кваліфікації працівників судових та правоохоронних органів (Акт впровадження у діяльність обласної прокуратури від 16.01.2024).

Основні положення, висновки й рекомендації дисертації оприлюднено на дев'яти науково-практичних заходах: The 6th International scientific and practical conference «European scientific discussions» (Rome, Italy, April 25-27, 2021); Міжнародній науково-практичній конференції (м. Кременчук, 20-21 жовтня 2021 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції для студентів та аспірантів (м. Київ, 28 жовтня 2021 р.); Міжнародний молодіжний науковий юридичний форум (м. Київ, 19-20 травня 2022 року); Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Дніпро, 7-8 жовтня 2022 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Одеса, 25.11.2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Харків, 17 лютого 2023 р.); Всеукраїнському науково-практичному юридичному форумі «Національна парадигма правового розвитку сучасної України» (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, 18 травня 2023 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі» (м. Дніпро, 23 листопада 2023 року).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень інституту спеціальної конфіскації як ефективного заходу запобігання злочинності, відновлення рівноваги та справедливості у суспільстві.

Результати дисертації висвітлено у п'яти публікаціях, із них чотири – у виданнях, які входять до переліку наукових фахових видань України, одна у зарубіжному фаховому виданні (Словацька Республіка), дев'ять – у тезах доповідей на науково-практичних заходах.

Дякую за увагу!

Завершивши доповідь, здобувач відповів на запитання учасників міжкафедрального наукового семінару.

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ

д-р юрид. наук, проф. Корнякова Т.В. Артеме Олександровичу, які проблеми виникають при правозастосуванні спеціальної конфіскації? Наведіть приклади судової практики.

Існують проблеми у законодавчому регулюванні і в практичному застосуванні інституту спеціальної конфіскації, які потребують невідкладного вирішення. Серед основних проблем можна виділити недостатню чіткість та консистентність правового регулювання, процедури застосування спеціальної конфіскації, що обмежує можливості ефективного використання інструментів спеціальної конфіскації. Виявлено, що суди при застосуванні спеціальної

конфіскації можуть допускати помилки, не розмежовуючи майно, що підлягає конфіскації, від речових доказів. Зокрема, недотримання чіткого розмежування між статтею 96¹ КК України та ст. 100 КПК України спричиняє невідповідність міжнародним принципам та знижує ефективність заходів. Доцільно закріпити у законодавстві мету спеціальної конфіскації, яка повинна полягати у припиненні злочинної діяльності та відновленні соціальної справедливості. Крім того, важливо чітко визначити категорії майна, що підлягає конфіскації, зокрема, розмежувати майно, отримане та здобуте злочинним шляхом.

Аналізуючи позицію ККС щодо застосування спеціальної конфіскації необхідно враховувати наступне. При застосуванні спеціальної конфіскації суд повинен не лише послатися на наявність для цього формальних підстав, передбачених у КК України, але й переконатися, що таке застосування не порушуватиме «справедливу рівновагу між вимогами загального інтересу і захисту фундаментальних прав осіб», покладаючи на особу «надмірний індивідуальний тягар» (критерії, визначені Європейським судом прав людини). Приймаючи рішення про застосування спеціальної конфіскації, судам слід перевіряти, чи не порушує цей захід кримінально-правового характеру вказані критерії, ураховуючи при цьому обставини кримінального провадження.

Необхідно розглянути постанови ВСУ, в яких обґрунтовано застосування або відмову у застосуванні спеціальної конфіскації у контексті реалізації принципу «справедливої рівноваги».

Так, наприклад, вироком Іванківського районного суду Київської області ОСОБУ 1 визнано винуватим (у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч.1 ст.267-1КК України) у тому, що він, працюючи на посаді охоронця загону у ДСП «Чорнобильський спецкомбінат», 09.06.2017 р. привласнив 9 металевих труб з метою використання їх у господарстві, та намагався перевезти їх на автомобілі Volkswagen Golf за межі зони відчуження без необхідного дозволу та проведення дозиметричного контролю до місця свого проживання. Однак того ж дня викрадач труб був затриманий на контрольно-перепускному пункті «Дитятки», а труби, загальною масою 13 кг, були вилучені працівниками поліції. У касаційній скарзі прокурор зазначив про порушення вимог ст.370 та ч. 9 ст. 100 КПК України та неправильне застосування ст. 96-1 КК України щодо необхідності спеціальної конфіскації автомобіля Volkswagen Golf, який був знаряддям злочину.

Позиція суду першої інстанції ґрунтувалась на наступному. Засуджений намагався вивезти незначну кількість металевих виробів (13кг), в яких, згідно з актом цеху радіаційно-дозиметричного контролю ДСП «Екоцентр» від 13.06.2017 р., не виявлено перевищення вмісту радіонуклідів. Таким чином, реальної шкоди здоров'ю населенню цим злочином не завдано і не могло бути

завдано. Покарання призначено у виді штрафу в розмірі 850 грн. У той же час вартість автомобіля, який було набуто законним шляхом, є явно набагато більшою за названу суму. Було встановлено: 1) автомобіль з 2007 р. належить обвинуваченому, однак був придбаний у шлюбі, і є об'єктом права спільної сумісної власності (ст. 74 СК України); 2) дружина не знала про незаконне використання зазначеного автомобіля чоловіком, а тому відповідно до положень ч. 5 ст.96-2 КК України, п. 1 ч. 9 ст. 100 КПК України, ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції Суд не знайшов підстав для застосування спеціальної конфіскації автомобіля і повернув його законному володільцю.

Позиція прокурора обмежувалась виключно посиланням на наявність формальної вимоги закону щодо застосування спеціальної конфіскації, проте в ній відсутнє будь-яке обґрунтування, яке б поставило під сумнів висновок апеляційного суду про те, що застосування спеціальної конфіскації в даному випадку становитиме порушення ст.1 Протоколу №1 до Конвенції.

Позиція ККС ВС ґрунтувалась на наступних положеннях: 1) у відповідності до ч. 1 ст. 96¹ КК України, спеціальна конфіскація є примусовим безоплатним вилученням за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, визначених ККУ, якщо було вчинено умисний злочин або суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною ККУ, за яке передбачено покарання у виді позбавлення волі; 2) згідно з п. 4 ч. 1 ст. 96² ККУ, спеціальна конфіскація може бути застосована до майна, яке було підшукане, виготовлене, пристосоване або використане як засіб чи знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються законному власникові, який не знав і не міг знати про їх незаконне використання. Отже, спеціальна конфіскація може бути застосована до майна особи, яка вчинила злочин, згідно з положеннями статті 267¹ ККУ, а також до майна третьої особи, яке було використане як знаряддя вчинення злочину, передбаченого статтею 267¹ ККУ. Виходячи з вищевикладеного, ВС дійшов висновку, що застосування спеціальної конфіскації в даному випадку становитиме непропорційне втручання в право особи на мирне володіння майном, гарантованого ст.1 Протоколу №1 до Конвенції. Аналогічна позиція суду викладена у Постанові ККС від 28.04.2020 р. у категорії кримінальне правопорушення проти власності.

Живова Ю.В.:

Артеме Олександровичу, у чому полягає відмінність між конфіскацією майна як видом покарання та спеціальною конфіскацією як іншим заходом кримінально-правового характеру?

Масенко А.О.:

Конфіскація та спеціальна конфіскація - це два різних юридичних поняття, які використовуються в контексті правової сфери, зокрема, в кримінальному праві. Конфіскація - це процес позбавлення особи права власності на певне майно через рішення суду або іншого уповноваженого органу. Це частина покарання або може бути застосовано як захід конфіскації майна, яке використовується для вчинення злочину або як дохід, отриманий злочинним шляхом.

Спеціальна конфіскація - це форма конфіскації майна, яка відрізняється від загальної конфіскації у тому, що вона застосовується тільки до певних категорій майна, яке може бути пов'язане із злочинною діяльністю. Цей вид конфіскації може бути спрямований на певні види майна, які можуть бути використані для вчинення злочину, або майно, яке було набуто злочинним шляхом.

Отже, відмінність полягає в тому, що конфіскація в цілому охоплює загальний принцип позбавлення особи права власності на майно, яке пов'язане з злочином, тоді як спеціальна конфіскація зазвичай застосовується до певних категорій майна, які були визначені як особливо значущі для злочинної діяльності.

канд. юрид. наук, проф. Алексеєнко І.Г.:

Артеме Олександровичу, у чому полягає сутність та значення праксеологічного та аксеологічного методів при характеристиці інституту спеціальної конфіскації як ефективного засобу запобігання злочинності?

Масенко А.О.:

Так, мною при характеристиці інституту спеціальної конфіскації як ефективного засобу запобігання злочинності було використано праксеологічний метод та аксеологічний підхід. Практиксологічний метод дозволяє досліджувати процес застосування спеціальної конфіскації у реальній практиці. Це включає вивчення конкретних випадків та прикладів застосування цього інституту, аналіз правових процедур, що супроводжують спеціальну конфіскацію, та її результатів. Такий підхід дозволяє зрозуміти, як саме спеціальна конфіскація впливає на зменшення злочинності на практиці та які аспекти цієї практики можуть бути вдосконалені.

Застосування аксеологічного підходу, полягає в визначенні цінності та ефективності спеціальної конфіскації у контексті запобігання злочинності. Аксеологічний метод дозволяє врахувати соціальні та моральні цінності, що впливають на сприйняття та оцінку результатів застосування спеціальної

конфіскації. Наприклад, врахування моральної справедливості накладення спеціальної конфіскації на злочинно нажите майно може допомогти визначити її цінність у боротьбі з злочинністю.

Таким чином, праксеологічний та аксеологічний підходи можуть бути корисними для дослідження ефективності спеціальної конфіскації у запобіганні злочинності, оскільки вони враховують як практичність, так і ціннісні аспекти цього питання.

канд. юрид. наук, доц. Мудриєвська Л.М.:

Артеме Олександровичу, які методи дослідження ви використовували для характеристики інституту спеціальної конфіскації?

Масенко А.О.:

Мною методи дослідження були обрані відповідно до поставленої мети та завдань, а саме:

- *діалектичний* – для дослідження кримінологічних засад запобігання злочинності шляхом застосування спеціальної конфіскації у їх динамічному розвитку в єдності змісту та юридичної форми забезпечення, розгляду проблем правозастосування та реалізації міжнародної та національної політики у цій сфері; метод аналізу та синтезу дав можливість розкрити сутність інституту спеціальної конфіскації як системи, інструменту у системі правосуддя для боротьби зі злочинністю;

- *історико-правовий* – для розкриття генезису ключових етапів становлення та розвитку інституту спеціальної конфіскації, сучасного стану наукових досліджень, законодавства та відповідної правозастосовної практики;

- *формально-логічний метод*, за допомогою якого сформульовано пропозиції щодо напрямків удосконалення чинного законодавства та практики його застосування, міжнародного співробітництва у сфері застосування спеціальної конфіскації;

- *порівняльний аналіз* застосований для порівняння спеціальної конфіскації та конфіскації що дозволив розуміти їхню роль, призначення та ефективність у контексті боротьби зі злочинністю та відновленням правопорядку;

- *компаративістський метод* надав змогу дослідити зарубіжний досвід, порівняти законодавство та практику застосування різних країн у контексті запобігання злочинності шляхом застосування спеціальної конфіскації;

- *аксіологічний метод* дозволив надати оцінку правового інституту спеціальної конфіскації з точки зору ціннісних принципів та моральних норм та розглянути цей інститут як інструмент, спрямований на досягнення вищих цінностей, таких як справедливість, протидія злочинності, відновлення соціальної справедливості та рівноваги у суспільстві, а також задоволення потреб потерпілих осіб;

- *практикологічний метод* дозволив виокремити практичні аспекти застосування інституту спеціальної конфіскації в сфері встановлення правопорядку у державі, суспільстві.

д-р. юрид. наук, проф. Патерило І.В.:

У чому полягає наукова новизна теоретичної та практичної складової інституту спеціальної конфіскації?

Масенко А.О.: Наукова новизна полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень інституту спеціальної конфіскації як ефективного заходу запобігання злочинності, відновлення рівноваги та справедливості у суспільстві.

У дисертації сформульовано низку нових наукових положень і висновків, зокрема:

- на основі вивчення та узагальнення національної судової практики, виходячи з законодавчого визначення спеціальної конфіскації як іншого заходу кримінально-правового характеру, були визначені засади на яких ґрунтується національна правозастосовна практика щодо спеціальної конфіскації: верховенства права; справедливої рівноваги (збалансованості між загальним інтересом і захистом прав осіб при застосуванні спеціальної конфіскації); пропорційності (розумному співвідношенні між використаними засобами при застосуванні спеціальної конфіскації та переслідуваною метою); характеру межі застосування (обмеження чи заборона застосування) спеціальної конфіскації; принципу індивідуалізації, що зобов'язує суд доречно застосовувати інші заходи кримінально-правового характеру з огляду на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення та низку інших фактів і обставин які характеризують особу та діяння; тягаря доведення доцільності кримінально-правового заходу - спеціальної конфіскації; принципу особливостей предметів, до яких застосовується спеціальна конфіскація (гроші, цінності, активи, доходи, транспорт тощо);

- обґрунтовано необхідність, у межах національної політики щодо застосування спеціальної конфіскації, здійснювати ефективну координацію різних інституцій влади (АРМА, ПФР, прокуратури) з метою повернення активів для реалізації спеціальної конфіскації як ефективного заходу запобігання організований злочинності, корупції, наркообігу, ПВК, ФТ, ФРЗМЗ тощо. Ця діяльність, на основі укладених меморандумів, буде об'єднувати представників різних правоохоронних органів та агентств для забезпечення єдиної стратегії та координації дій у сфері застосування спеціальної конфіскації;

- удосконалено наукову позицію щодо особливостей участі України в міжнародній системі запобігання злочинності в рамках міжнародної співпраці, наявністю великої договірно-правової бази та спільних організаційних структур діяльність яких спрямована не тільки на вилучення доходів, майна, здобутих злочинним шляхом, а й на здійснення відновлюючих, припиняючих та компенсаторних процедур, що залежить від зобов'язання та здійснення прелімінарних заходів відповідно до міжнародного принципу «crime does not pay».

д-р юрид. наук, проф. Бережна К.В.:

Артеме, які основні напрями міжнародного співробітництва при застосуванні конфіскації та спеціальної конфіскації майна як ефективного заходу запобігання злочинності Ви пропонуєте у дисертації?

Масенко А.О.:

У дисертаційному дослідженні визначено основні напрями міжнародного співробітництва при застосуванні конфіскації, які охоплюють: а) обмін інформацією шляхом створення та використання каналів для обміну інформацією про майно, яке може бути предметом спеціальної конфіскації, його місцезнаходження, власників та бенефіціарів; участі в міжнародних базах даних про активи, пов'язані зі злочинною діяльністю; обміну досвідом та кращими практиками в сфері спеціальної конфіскації; б) правову допомогу шляхом надання взаємної правової допомоги в розслідуванні злочинів, пов'язаних з організованою злочинністю, корупцією, відмиванням коштів та іншими видами злочинної діяльності, які мають надприбутки і становлять реальну загрозу для національної, фінансової, економічної безпеки країни; виконання запитів на арешт, заморожування та конфіскацію майна, що знаходиться на території інших країн; екстрадиції осіб, обвинувачених у відповідних злочинах; в) гармонізацію законодавства шляхом запровадження спільних стандартів та принципів застосування спеціальної конфіскації; г) створення механізмів для визнання та виконання рішень про спеціальну конфіскацію, прийнятих в інших країнах; д) співпрацю з міжнародними організаціями шляхом розробки довгострокового плану участі в роботі міжнародних організацій, які займаються протидією відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, таких як FATF, Європейська мережа з протидії відмиванню коштів (FIU.NET) та Міжнародна асоціація прокурорів; використання інструментів та ресурсів, які надаються цими організаціями для сприяння міжнародному співробітництву в сфері спеціальної конфіскації; є) технічну та фінансову підтримку для розвитку засобів запобігання злочинності та вдосконалення механізмів конфіскації майна; ж) підвищення кваліфікації

шляхом навчання методам виявлення ознак підозрілих фінансових операції, створення фейкових рахунків і банків тощо; проведення спільних навчальних програм, тренінгів та спеціалізованих курсів для фахівців, які займаються питаннями спеціальної конфіскації.

д-р юрид. наук, проф Булат Є. А.:

Чи аналізували Ви досвід зарубіжних країн у застосуванні інституту спеціальної конфіскації? У чому полягають спільні та відмінні риси зарубіжного законодавства у цій сфері?

Масенко А.О.:

Узагальнення правового регулювання та досвіду зарубіжних країн у правозастосуванні спеціальної конфіскації свідчить про відсутність єдиної моделі або алгоритму у застосуванні спеціальної конфіскації (конфіскації, вилучення майна). При цьому законодавство досліджуваних країн містить деталізований зміст, способи, предмети які підлягають конфіскації, перелік осіб на яких поширяться або не поширюється таких захід впливу, а також умови вилучення, компенсації, еквівалентної конфіскації та захисту інтересів потерпілих і третіх осіб. Сучасне зарубіжне законодавство пропонує різні підходи до інституту спеціальної конфіскації, які умовно були систематизовані як інший захід кримінально-правового характеру (превентивний захід), що у законодавстві запроваджено, поряд з конфіскації, як видом покарання (Азербайджан, Вірменія, Латвійська Республіка, Румунія, Сербія), окремий захід, що має кримінально-правовий характер і входить до системи кримінально-правових заходів безпеки (Грузія, Італія, Іспанія, Литва, Молдова, Польща, Угорська Республіка, ФРН, Хорватія, Естонія) та санкційний захід кримінально-правового характеру - основного або додаткового виду покарання або як додаткового наслідку (Австрії, Греція, Казахстан, Турецька Республіка, Франції, Чехія). У зарубіжній практиці конфіскація, спеціальна та розширена конфіскація - це правові інструменти ефективного запобігання злочинності шляхом вилучення речей, грошей, майна, пов'язаного зі злочинною діяльністю або що використовується для вчинення злочину чи становить прибуток від злочинної діяльності.

Спільними рисами застосування інституту конфіскації у зарубіжному законодавстві та практиці є мета, примусовий характер, публічний інтерес, законність процесу, конвертування майна у грошовий еквівалент та компенсаторний характер застосування. Відмінність полягає у предметі

конфіскації, процедури її застосування, можливості відновлення майна та його подальшому використанні.

ВИСТУП НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

Добрий день, шановні члени семінару, шановні присутні!

Мій офіційний відгук з оцінкою роботи аспіранта 4 року навчання Масенка Артема Олександровича подано до відділу аспірантури та головуєчому на засіданні сьогоднішнього міжкафедрального наукового семінару.

Масенко Артем Олександрович з 2020 року по 2024 рік навчався в аспірантурі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара з метою здобуття наукового ступеню «доктор філософії». До вступу в аспірантуру Масенко А.О. з відзнакою в 2011 році закінчив Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, де з 2 курсу проявив науковий інтерес до самостійного проведення досліджень, виступав на молодіжних форумах та студентських конференціях.

Індивідуальний план наукової роботи асп. Масенком А.О. виконаний своєчасно у повному обсязі. При цьому, ним виконані всі види робіт, пов'язані з проведенням дисертаційного дослідження та оформлення його результатів. При проходженні в аспірантурі викладацької практики аспірант представив головні положення дослідження у контексті практичної діяльності органів прокуратури, де він працює.

Під час проведення дисертаційного дослідження дисертантом виявлені глибокі знання у сфері права загалом та щодо предмета компаративіського дослідження інституту спеціальної конфіскації зокрема, здатність до здійснення наукового пошуку, досконале володіння загальними та спеціальними методами дослідницької діяльності та творчого пошуку ефективних новітніх шляхів запобігання злочинності в Україні та за кордоном, працьовитість, наполегливість, цілеспрямованість та організованість у процесі наукового пошуку.

Стиль, мова викладення матеріалу дисертаційного дослідження, аргументація авторських висновків та пропозицій до чинного законодавства відповідають належному теоретичному рівню, логічно пов'язані між собою, їх реалізація в комплексі дозволила б на новому рівні формувати міжнародне співробітництво щодо розшуку і повернення викрадених активів для реалізації такого заходу як спеціальна конфіскація та вдосконалити механізм запобігання злочинності шляхом запровадження зарубіжного досвіду. Думки дисертанта щодо формування ефективної системи запобігання злочинності шляхом застосування спеціальної конфіскації у контексті

глобалізаційних процесів викладаються чітко, доступно та юридично грамотно, логічно витримані зміст та структура роботи.

Позиції, які відстоює Масенко А.О, ґрунтуються на наявних досягненнях світової та вітчизняної кримінологічної доктрини, положеннях суміжних галузей права: кримінального права, міжнародного права, психології, політології. Наведений в дисертаційному дослідженні матеріал містить також значний доробок дисертанта, який збагачує іонізуючі уявлення стосовно теоретичних аспектів досліджуваної проблеми. Автор продемонстрував вміння самостійно узагальнювати та аналізувати національні нормативно-правові акти, міжнародне законодавство, зарубіжну практику й спеціальну літературу, визначати теоретичне або практичне завдання, формулювати науково обґрунтовані висновки і пропозиції щодо її розв'язання.

Досліджуючи інноваційний досвід зарубіжних країн, аспірант обґрунтовано зазначає, що превентивне значення спеціальної конфіскації, переважно, сфокусована на традиційних заходах контролю криміногенної ситуації, поліцейських заходах впливу, тобто вона розглядається лише в рамках внутрішньодержавної політики. Якісний контент-аналіз злочинності, соціальної шкоди, яка завдається злочинною діяльністю, вимагають дії з боку держави в політичній, економічній, правовій, організаційно-технічній та соціальній сферах. Тому, в умовах глобалізації, злочинність необхідно розглядати як у контексті внутрішньодержавних превентивних заходів, так і в рамках міжнародної політики та співробітництва й партнерства між державами, а застосування спеціальної конфіскації можна розглядати як ефективний захід, що сприяє вилученню речей або предметів, грошей, цінностей або іншого майна, яке набуто незаконним шляхом.

Отримані висновки і рекомендації зумовили обґрунтування необхідності і доцільності запровадження низки змін і уточнень до чинного законодавства України щодо загальнодержавної політики, міжнародної співпраці у сфері запобігання злочинності організаційного транснаціонального характеру.

Отже, дисертаційне дослідження Масенка А.О. побудоване на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Аспірант використав достатній обсяг робіт з філософії, конституційного права, міжнародного права, кримінального права, кримінології інших галузевих правових наук, а також логіки, мовознавства, соціології, політології та низки інших галузей знань. У цілому в дисертації запропоновані нові науково обґрунтовані теоретичні та прикладні результати проведених досліджень, а також розв'язані конкретні наукові завдання в галузі кримінології та кримінального права.

Робота написана грамотно, логічно та послідовно, а стиль викладення матеріалу забезпечує легкість й доступність його сприйняття.

Вважаю, що аспірант Масенко А.О. успішно впорався з виконанням індивідуального навчального плану у повному обсязі.

Отже, як науковий керівник, вважаю, що дисертаційна робота Масенка Артема Олександровича на тему: «Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах» на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею на актуальну тему, одержані ним результати є новими, мають теоретичне й практичне значення у галузі права.

Автор роботи, Масенко Артем Олександрович, за всіма набутими компетентностями, на мою думку, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право. Вважаю, що робота може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді. Сподіваюсь на підтримку членів наукового семінару.

Дякую за увагу!

ВИСНОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКСПЕРТІВ:

д-р. юрид. наук, проф. Корнякова Т.В. Шановні колеги, присутні, ми почули викладення змістовного дисертаційного дослідження. Хочу звернути увагу, що наукова дискусія була дуже плідною. Ті навички, яких набув Артем Олександрович під час навчання в аспірантурі, дозволили йому на високому науковому рівні відповідати зараз на запитання та на зауваження, які були поставлені до роботи. Також хочу звернути увагу на високий науковий рівень представленої роботи, на те, що здобувач виконав усі необхідні умови, а саме – освітню складову, наукову складову, достатню кількість публікацій, широку апробацію цієї роботи.

Дисертаційна робота вражає глибоким рівнем кримінологічного аналізу та обґрунтування проведеного дослідження інституту спеціальної конфіскації. Здобувач вдало взявся за ретельний розгляд ключових аспектів та питань у сфері правозастосування спеціальної конфіскації на міжнародному, національному та зарубіжному рівнях, представивши при цьому оригінальні та важливі висновки, які можуть внести вагомий вклад у розвиток нашої наукової спільноти. Особливий інтерес представляє розгляд питань і пропозиції щодо напрямів національної політики щодо застосування спеціальної конфіскації, яку пропонує здійснювати шляхом ефективної координації різних інституцій влади (АРМА, ПФР, прокуратури) з метою повернення активів для реалізації спеціальної конфіскації як ефективного заходу запобігання організованим злочинності, корупції, наркообігу тощо.

Наукове значення дисертації, достовірність і новизна наукових положень підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, апробацією його результатів під час проведення науково-комунікативних заходів. Проведене дослідження, отримані результати, що підтверджуються актами впровадження, підтверджують значний внесок Масенка А.О. у розбудову вітчизняної та світової кримінологічної науки.

Дисертація є завершеною самостійною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати щодо інституту спеціальної конфіскації як ефективного заходу запобігання злочинності, що розв'язують конкретну наукову проблему.

Основні положення й висновки дисертаційної роботи Масенка Артема Олександровича відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до дисертаційних робіт. Враховуючи все викладене вважаю, що ми маємо підтримати цю роботу і рекомендувати її для захисту в разовій раді за спеціальністю 081 Право.

канд. юрид. наук, доц. Живова Ю.В.:

Робота мені сподобалась. В ній зроблено значний внесок у комплексну характеристику інституту спеціальної конфіскації, як дієвого інструменту запобігання злочинності в Україні, що охоплює припинення злочинної діяльності, запобігання вчинення нових злочинів, відновлення справедливості у суспільстві. Тема, безумовно, актуальна, всі формальності з публікаціями виконані, і здобувач, на мій погляд, набув необхідних професійних компетентностей для захисту роботи і отримання ступеня доктора філософії.

Характеризуючи новизну дисертаційного дослідження особливої уваги заслуговує проведений контент-аналіз діяльності спеціальних підрозділів у європейських країнах, що дало підстави дисертанту аргументувати доцільність створення незалежного органу або підрозділу (аналогічного TRACFIN, UKFIU) який буде відповідальний за збір, аналіз та поширення оперативної фінансової інформації; координацію зусиль щодо оцінювання, зменшення та управління ризиками економічної злочинності, включно з ризиками, пов'язаними з організованою злочинністю, корупцією тощо.

Актуальність наукового дослідження та наукова новизна є беззаперечною, практична цінність полягає у сформованих рекомендаціях до чинного законодавства у сфері правозастосування спеціальної конфіскації.

Вважаю, що дисертація готова, відповідає вимогам, тому рекомендую її до захисту в разовій раді за спеціальністю 081 Право.

канд. юрид. наук, доц. Лахова О.В.:

Хочу відзначити те, що у дослідженні особлива увага приділяється науковому аналізу інституту спеціальної конфіскації, який розглядається у ретроспективному форматі та з урахуванням глобалізаційних процесів сьогодення. Зміст дисертаційної роботи Масенка А.О. логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий.

Для наукової спільноти представляє інтерес сформована дисертантом система напрямів міжнародної співпраці щодо застосування спеціальної конфіскації (обмін оперативною інформацією, правову допомогу, гармонізацію законодавства, співпрацю з міжнародними організаціями; підвищення кваліфікації) та довгострокового плану участі України в роботі міжнародних організацій, у тому числі спеціалізованого спрямування (FATF, FIU.NET, IAACA).

Досить високий рівень та автентичність наукової новизни результатів дисертаційної роботи Масенка А.О. свідчать про його спроможність здійснювати вагомі наукові дослідження та обізнаність в об'єктному полі проведеного дослідження.

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації базуються на теоретико-методологічних засадах кримінологічної науки, узагальненні існуючих ідей та поглядів сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців, використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації є теоретично та практично обґрунтованими.

Формальності виконані в повному обсязі. Достатня кількість публікацій.

Я підтримую цю роботу і пропоную винести позитивне рішення нашого фахового семінару та рекомендувати її до захисту в разовій спеціалізованій раді за спеціальністю 081 Право.

В ОБГОВОРЕННІ ДИСЕРТАЦІЇ МАСЕНКА А.О. ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

д-р юридичних наук, проф. Патерило І.В.:

Наукова робота Масенка Артема Олександровича особисто мене вразила своєю новизною, практичним і теоретичним значенням. Під час виступу Масенко А.О. відчував себе впевнено, не хвилювався. Це вказує на те, що він володіє проблематикою та опікується проблемами правозастосування інституту спеціальної конфіскації. Дисертаційне дослідження є завершеною науковою працею, відчуваються висока якість роботи.

Я підтримую цю роботу Масенка А.О. та впевнена, що вона може бути рекомендована до захисту в разовій раді.

д-р юридичних наук, проф. Марченко О.В.: Дисертаційна робота Масенка Артема Олександровича справляє приємне враження. Аналіз роботи дозволяє зробити висновок про високий рівень володіння автором проблематикою дослідження, здатність до самостійної та продуктивної наукової роботи, вміння використовувати методологію наукових досліджень, вміння та навички щодо опрацювання широкої джерельної бази. Положення, які сформульовані в результаті наукового пошуку і виносяться на захист є достатньо обґрунтованими, містять вирішення низки важливих теоретичних та практичних проблем щодо удосконалення чинного законодавства у сфері застосування інституту спеціальної конфіскації.

Загалом, зважаючи на високу якість дисертації вважаю за доцільне рекомендувати до захисту в разовій раді зі спеціальності 081 Право наукове дослідження здобувача Масенка А.О.

канд. юрид. наук, доц.Мудриєвська Л.М.:

Хочу подякувати здобувачу за цікаву доповідь, видно, що він гарно володіє матеріалом і багато з цих результатів були отримані особисто ним. Дуже цікаві були продемонстровані результати та задачі. Дуже добре, що вже є ідеї, які закладають підґрунтя для подальших досліджень.

Розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань, формулюванню висновків і рекомендацій сприяла правильно обрана логічна структура дисертації, а доповідь дисертанта добре структурована. Нікому не вдалось поставити Артема Олександровича в складне становище.

Обґрунтованість представлених наукових положень базується на аналізі вітчизняних нормативно-правових документів, міжнародних документів, вітчизняних і зарубіжних досліджень, офіційних статистичних даних уповноважених державних органів.

У цілому підтримую усіх попередніх доповідачів, що в роботі на достатньому рівні представлена і актуальність, і новизна, і достовірність, тому я також рекомендую її до захисту на разовій раді. Вважаю, що у нас немає підстав не проголосувати за те, щоб подати цю дисертацію до захисту, і побажати в цьому напрямі успіхів.

д-р. юрид. наук, проф. Сачко О.В.:

Дисертація Масенка Артема Олександровича виглядає завершеним дослідженням. Тема роботи розкрита, зазначені завдання виконано. Дослідження має практичний результат, що має значення для подальшого розвитку теорії та практики запобігання злочинності, у роботі визначено

комплекс заходів, спрямованих на удосконалення законодавчого регулювання та правозастосовної практики спеціальної конфіскації.

Виклад матеріалу логічний та добре структурований. Використаний стиль мови має науковий характер.

Наукова робота Масенка А.О. на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право готова та може бути рекомендована до захисту в разовій раді.

д-р. юрид. наук, проф. Булат Є.А.: звернула увагу присутніх на актуальність теми, наголосила на теоретичному та практичному значенні результатів дослідження. Проведене дослідження відзначається комплексним характером завдяки застосуванню різноманітного методичного інструментарію, детального аналізу зарубіжної практики застосування інституту спеціальної конфіскації. Характеристика національної правозастосовної практики супроводжується аналізом відповідності міжнародним нормам і принципам щодо застосування спеціальної конфіскації.

Підтримую попередніх доповідачів, і вважаю, що у нас достатньо підстав проголосувати за те, щоб подати цю дисертацію до захисту в разовій раді зі спеціальності 081 Право і побажати дисертанту успіхів.

Головуюча, д-р юридичних наук, проф. Соколенко О.Л., декан юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара:

Чи є ще бажаючі виступити? Якщо бажаючих немає, то давайте перейдемо до обговорення висновку.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації.

Спеціальна конфіскація відіграє важливу роль у зменшенні злочинності шляхом підвищення ризику виявлення та покарання злочинців. Функція спеціальної конфіскації полягає в позбавленні злочинців можливості користуватися доходами, отриманими злочинним шляхом, та майном, засобами якого вчинено злочин. Це позбавляє злочинців матеріального стимулу для вчинення злочинів, що може в подальшому сприяти зменшенню рівня злочинності. Обдуманість процесу включення України до Європейського союзу залежить від якості удосконалення правових інститутів, які мають забезпечувати правовий захист прав та свобод людини та громадянина від злочинних посягань. Одним з найвагоміших аспектів цього процесу в

кримінальному правознавстві є зведення кримінального законодавства України у відповідність до європейських норм, і це передусім означає його гуманізацію та пошук заходів, альтернативних покаранню, що спрямовані на запобігання злочинності та вирішення причин, що її породжують. Один із таких заходів - конфіскація майна, вважається Європейським Союзом ефективним способом боротьби з злочинністю.

Затвердження теми та плану дисертації. Тема дисертації «Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах» затверджена вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, науковим керівником призначено д.ю.н. Юзікову Н.С. (протокол № 4 від 19.11.2020 р.), уточнено на засіданні вченої ради юридичного факультету протокол № 12 від 2 червня 2022 р.).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до: Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 942 від 07.09.2011 р.; Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09. 2019 р. № 722/2019; Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 24.03.2021 р. № 119/2021); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки, затвердженого Указом Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023. Робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та в межах наукової теми: «Модернізація національного підходу до вирішення проблем правового захисту людини і суспільства у контексті сучасних глобальних викликів на 2021–2023 рр.» (номер державної реєстрації 0122U001409).

Публікації та особистий внесок здобувача. Основні положення, висновки й рекомендації дисертації оприлюднено на дев'яти науково-практичних заходах: The 6th International scientific and practical conference «European scientific discussions» (Rome, Italy, April 25-27, 2021); Міжнародній науково-практичній конференції (м. Кременчук, 20-21 жовтня 2021 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції для студентів та аспірантів (м. Київ, 28 жовтня 2021 р.); Міжнародний молодіжний науковий юридичний форум (м. Київ, 19-20 травня 2022 року); Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Дніпро, 7-8 жовтня 2022 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Одеса, 25.11.2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній

конференції (м. Харків, 17 лютого 2023 р.); Всеукраїнському науково-практичному юридичному форумі «Національна парадигма правового розвитку сучасної України» (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, 18 травня 2023 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі» (м. Дніпро, 23 листопада 2023 року).

Результати дисертації висвітлено у п'яти публікаціях, із них чотири – у виданнях, які входять до переліку наукових фахових видань України, одна у зарубіжному фаховому виданні (Словацька Республіка), дев'ять – у тезах доповідей на науково-практичних заходах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень інституту спеціальної конфіскації як ефективного заходу запобігання злочинності, відновлення рівноваги та справедливості у суспільстві. У дисертації сформульовано низку нових наукових положень і висновків, зокрема, вперше:

- на основі вивчення та узагальнення національної судової практики, виходячи з законодавчого визначення спеціальної конфіскації як іншого заходу кримінально-правового характеру, були визначені засади на яких ґрунтується національна правозастосовна практика щодо спеціальної конфіскації: верховенства права; справедливої рівноваги (збалансованості між загальним інтересом і захистом прав осіб при застосуванні спеціальної конфіскації); пропорційності (розумному співвідношенні між використаними засобами при застосуванні спеціальної конфіскації та переслідуваною метою); характеру межі застосування (обмеження чи заборона застосування) спеціальної конфіскації; принципу індивідуалізації, що зобов'язує суд домірно застосовувати інші заходи кримінально-правового характеру з огляду на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення та низку інших фактів і обставин які характеризують особу та діяння; тягаря доведення доцільності кримінально-правового заходу - спеціальної конфіскації; принципу особливостей предметів, до яких застосовується спеціальна конфіскація (гроші, цінності, активи, доходи, технології, тварини транспорт тощо);

- обґрунтовано необхідність, у межах національної політики щодо застосування спеціальної конфіскації, удосконалити координацію різних інституцій влади (АРМА, ПФР, прокуратури) з метою повернення активів для реалізації спеціальної конфіскації як ефективного заходу запобігання організованій злочинності, корупції, наркообігу, ПВК, ФТ, ФРЗМЗ тощо. Ця діяльність, на основі укладених меморандумів, буде об'єднувати представників різних правоохоронних органів та агентств для забезпечення єдиної стратегії та координації дій у сфері застосування спеціальної конфіскації;

- на основі вивчення міжнародно-правової бази щодо застосування конфіскацій майна або іншого примусового безоплатного вилучення речей, доходів, одержаних унаслідок злочинної діяльності, запропоновано її класифікацію за критеріями: а) об'єкта конфіскації, де об'єкт може включати майно, кошти, цінності, а також інші речі, які були отримані у результаті злочинної діяльності; б) процедурних аспектів, правил і механізмів які використовуються для вилучення такого майна та речей; в) напрямів і механізмів співпраці між державами у питаннях конфіскації, арешту та повернення майна, одержаного в результаті злочинної діяльності;

- враховуючи інституціональну побудову органів влади та місцевого самоврядування в Україні, виходячи з проведеного контент-аналізу діяльності спеціальних підрозділів у європейських країнах аргументовано доцільність створення незалежного органу або підрозділу (аналогічного TRACFIN, UKFIU) який буде відповідальний за збір, аналіз та поширення оперативної фінансової інформації; координацію зусиль щодо оцінювання, зменшення та управління ризиками економічної злочинності, включно з ризиками, пов'язаними з організованою злочинністю, корупцією, наркообігом та іншими видами злочинної діяльності, які мають надприбутки та становлять реальну загрозу для національної, фінансової, економічної безпеки країни.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати, теоретичні висновки і практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані:

– у науково-дослідницькій сфері – для наукового аналізу інституту спеціальної конфіскації у кримінології та його правозастосуванні у кримінальному праві України (Акт впровадження результатів дисертаційної роботи у наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 08.01.2024р.);

– у правотворчості – з метою вдосконалення системи заходів запобігання злочинності шляхом застосування спеціальної конфіскації як заходу кримінально-правового характеру;

– у освітньому процесі – під час викладення навчальних дисциплін «Кримінологія» та «Кримінальне право» в юридичних закладах вищої освіти при підготовці фахівців за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти спеціальності 081 «Право, підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій»;

– у практичній діяльності при підвищенні кваліфікації працівників судових та правоохоронних органів (Акт впровадження у діяльність прокуратури від 16 січня 2024р.).

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Masenko A. O. Special confiscations as a fair balance between the requirements of the general interest and the human rights protection. *Visegrad journal on human rights*. 2022. № 1. P. 78 – 80. (Словацька Республіка). URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/04/VJHR_1_2022.pdf.

2. Масенко А.О. Спеціальна конфіскація – ефективний захід кримінально-правового характеру у протидії злочинності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2020. № 3. С. 44 – 47. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2020/9.pdf.

3. Масенко А.О. Правозастосування інституту спеціальної конфіскації: досвід країн Європи та Північної Америки. Електронне наукове видання: *Аналітично-порівняльне правознавство* 2022. № 1. С. 276 – 281. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.51>.

URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/05/53.pdf>.

4. Масенко А.О. Європейське законодавство щодо конфіскації майна (речей знарядь) здобутого злочинним шляхом та співвідношення із національним інститутом спеціальної конфіскації. *Юридичний вісник. Національний університет «Одеська юридична академія»*. 2022. № 6. С.224 – 232.

DOI:<https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2022.27>.

URL: http://yurvisnyk.in.ua/v6_2022/27.pdf.

5. Масенко А.О. Принципи застосування спеціальної конфіскації у практиці Європейського суду з прав людини. *Прикарпатський юридичний вісник* 2023. №6. С. 133 – 139. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2023.25>. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v6_2023/25.pdf.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Масенко А.О. Запобігання корупційним та фінансовим кримінальним правопорушенням у контексті розвитку і функціонування європейської інтеграції. Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 17 лютого 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. С. 218-221. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2023/03/%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%97%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%97_17.02.23.pdf.

2. Масенко А.О. Правове регулювання застосування спеціальної конфіскації в Україні та країнах східної культури. Матеріали V Міжнародного молодіжного наукового юридичного форуму: Збірник тез (Київ, 19-20 травня 2022 року, Національний авіаційний університет). Київ: Видавництво «Вектор», 2022. С. 211-213.

URL: <https://dSPACE.nau.edu.ua/bitstream/NAU/57973/1/%d0%9c%d0%b0%d1%81%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%90.%d0%9e.%2017.pdf>

3. Масенко А.О. Інститут спеціальної конфіскації у зарубіжній правовій системі заходів протидії злочинності. The 6th International scientific and practical conference «European scientific discussions» (April 25-27, 2021) Potere della ragione Editore, Rome Italy. 2021. 545 p. Scientific Publishing Center «Sci-conf.com.ua». С. 514-521. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/04/EUROPEAN-SCIENTIFIC-DISCUSSIONS-25-27.04.2021.pdf>.

4. Масенко А.О. Застосування покарання майнового характеру – складова політики держави щодо стримування злочинності. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 25.11.2022 «Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності (Одеса, Одеський державний університет внутрішніх справ, 2022). С. 191-194. URL: <https://dSPACE.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fd1f15ef-5241-4647-8e86-ed8481cab41/content>.

5. Масенко А.О. Методологія порівняльно-кримінальних досліджень: Структура та особливості. Сучасний стан та перспективи розвитку правової науки України в умовах сьогодення: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів та аспірантів, Київ, 28 жовтня 2021 року. К.: ДУІТ. 2021. С. 265 – 268. URL: https://files.Duit.edu.ua/uploads/%D0%A1%D0%B0%D0%B9%D1%82/3_%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%9A%D0%90/all-ukrainian-internet-conferences/conference-28-10-2021.pdf.

6. Масенко А.О. Застосування спеціальної конфіскації – результат процесів інтеграції України до Європейського Союзу. Психолого-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства: Матеріали VI Міжнар. Наук.-практ. Конф. (Кременчук, 21 жовтня 2021 р.); Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2021. С. 31-33.

7. Масенко А.О. Генеза розвитку кримінального законодавства України щодо спеціальної конфіскації: від Руської правди до Гетьманщини. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права. Матеріали IVX Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (7-8 жовтня 2022 року).

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, 2022.
С. 99-101.

8. Масенко А.О. Ефективність протидії корупційним та фінансовим правопорушенням у контексті імплементації міжнародних норм та стандартів. Збірник тез Всеукраїнського науково-практичного юридичного форуму «Національна парадигма правового розвитку сучасної України» (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, 18 травня 2023 року). Дніпро: Ліра, 2023. С. 181-184.
URL: <https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/%D0%9D%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90%20%D0%9F%D0%90%D0%A0%D0%90%D0%94%D0%98%D0%93%D0%9C%D0%90%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9A%D0%A3%20%D0%A1%D0%A3%D0%A7%D0%90%D0%A1%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98.pdf>

9. Масенко А.О. Правозастосування спеціальної конфіскації як самостійного заходу кримінально-правового характеру у практиці ЄСПЛ. Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції "Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі». (м. Дніпро 23.листопада 2023) Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпро, Ліра, 2023. С. 192-194.
URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/Zbirnyk_Konf_Zahyst%20prav_dytyny_v_cifrovomu_sviti.pdf

На підставі заслуховування та обговорення доповіді Масенка А.О. про основні положення дисертаційної роботи, питань та відповідей на них

УХВАЛИЛИ:

1. Підготовлена аспірантом кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара дисертація Масенком Артемом Олександровичем є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання у галузі кримінології. Дисертація, у цілому, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів № 44 від 12.01.2022р. (в редакції 01.01.2024р.) та може бути винесена на розгляд Вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара для розгляду питання про утворення

спеціалізованої вченої ради для разового публічного захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

2. Рекомендувати дисертаційну роботу Масенка Артема Олександровича на тему: «Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах» до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

3. Клопотати перед Вченою радою університету розглянути питання про створення спеціалізованої вченої ради для проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право Масенка Артема Олександровича у такому складі:

ВІДОМОСТІ

про членів спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право аспіранта *Масенка Артема Олександровича* на тему: «Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах» у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України

№ з/п	Прізвище, ім'я, по-батькові	Місце основної роботи, підпорядкування, посада	Науковий ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Наукові публікації, опубліковані за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача
1	2	3	4	5	6
1.	Корнякова Тетяна Всеволодівна (голова)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права	Доктор юридичних наук 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право, 2012 р., Україна	професор кафедри адміністративного і кримінального права, 2021 р., Україна	1. Корнякова Т.В. Ефективність інституту спеціальної конфіскації у запобіганні кримінальних правопорушень. Науковий вісник публічного та приватного права № 5. 2023. С. 242-246. Режим доступу до ресурсу: http://nvppp.in.ua/vip/2023/5/43.pdf DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.5.41 (фахове видання, категорія «Б»).
					2. Корнякова Т.В. Прогнозування ефективності спеціальної конфіскації як кримінально-правової санкції у запобіганні злочинності. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. № 4. 2023. С.180-185. Режим доступу до ресурсу: http://apnl.dnu.in.ua/4_2023/27.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/39221536

					<p>(фахове видання, категорія «Б»)</p> <p>3. Yevhen Leheza, Volodymyr Shablysty, Irina V. Aristova, Ivan O. Kravchenko and Tatiana Kornikova Foreign Experience in Legal Regulation of Combating Crime in the Sphere of Trafficking of Narcotic Drugs, Psychotropic Substances, their Analogues and Precursors: Administrative and Criminal Aspect. Journal of Drug and Alcohol Research Volume 12 (2023). Issue 4, Article number 236240 (Scopus)</p> <p>Режим доступу до ресурсу:</p> <p>https://www.ashdin.com/articles/foreign-experience-in-legal-regulation-of-combating-crime-in-the-sphere-of-trafficking-of-narcotic-drugs-psychotropic-su.pdf</p> <p>Режим доступу до ресурсу:</p> <p>https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221598895&origin=recordPage</p> <p>Foreign experience; Illegal trafficking; Narcotic drugs and psychotropic substances; Precursors; Countermeasures; Legal regulation</p> <p>DOI: 10.4303/JDAR/236240</p> <p>4. Zabarniy, M., Topchii, V., Kornikova, T., Topchii, O., Topchii, V. Criminological Analysis of Determinants of Criminal behavior Journal of Forensic Science and Medicine. 2023. № 9(2), с. 144-152</p> <p>Режим доступу до ресурсу:</p> <p>https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215026931&origin=recordPage (Scopus)</p> <p>https://journals.lww.com/jfsm/fulltext/2023/09020/criminological_analysis_of_determinants_of.7.aspx</p> <p>DOI: 10.4103/jfsm.jfsm_84_22</p>
2.	Живова Юлія Вадимівна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, доцент кафедри адміністративного і кримінального права	Кандидат юридичних наук 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право, 2020 р., Україна	доцент кафедри адміністративного і кримінального права, 2023 р., Україна	<p>1. Живова Ю.В. Форми міжнародної правоохоронної та судової співпраці у системі запобігання злочинності. Юридичний науковий електронний журнал. № 1.2024 С. 500-503. Режим доступу до ресурсу: http://www.lsej.org.ua/1_2024/119.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/117 (фахове видання, категорія «Б»).</p>

					<p>2. Живова Ю.В. Міжнародна співпраця у протидії організованій злочинності шляхом застосування спеціальної конфіскації. Прикарпатський юридичний вісник . №5. 2023. С. 82-86. Режим доступу до ресурсу: http://pjuv.nuoua.od.ua/v5_2023/16.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2023.16 (фахове видання, категорія «Б»).</p> <p>3. Живова Ю.В. Спеціальна конфіскація в законах по боротьбі з організованою злочинністю в США та деяких Європейських країнах Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. № 4. 2023. С. 175-179. Режим доступу до ресурсу: http://apnl.dnu.in.ua/4_2023/26.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/39221535 (фахове видання, категорія «Б»).</p>
3.	Лахова Олена Вадимівна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, доцент кафедри адміністративного і кримінального права	Кандидат юридичних наук 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право, 2017 р., Україна	доцент кафедри адміністративного і кримінального права, 2020 р., Україна	<p>1. Лахова О.В. Міжнародне співробітництво щодо запобігання транснаціональній злочинності як основа формування безпечного простору для розвитку суспільства Юридичний науковий електронний журнал. № 2. 2024. С. 571-574. Режим доступу до ресурсу: http://www.lsej.org.ua/2_2024/143.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/141 (фахове видання, категорія «Б»).</p> <p>2. Лахова О.В. Правова природа спеціальної конфіскації: захід кримінально-правового характеру чи забезпечення кримінального провадження? Право та державне управління. № 1. 2023. С. 315-318. Режим доступу до ресурсу: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2023/47.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/pdu.2023.1.47 (фахове видання, категорія «Б»).</p> <p>3. Лахова О.В. Протидія корупції в освітньому секторі Юридичний науковий електронний журнал. № 5. 2023. С. 540-543. Режим доступу до ресурсу: http://www.lsej.org.ua/5_2023/136.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/136 (фахове видання, категорія «Б»).</p> <p>4. Лахова О.В. Правовий статус уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції в закладах вищої освіти Правові</p>

					<p>новели. №17. 2022. С. 252-257. (фахове видання, категорії «Б»).</p> <p>Режим доступу до ресурсу: http://legalnovels.in.ua/journal/17_2022/34.pdf</p> <p>DOI: https://doi.org/10.32782/ln.2022.17.34</p>
4.	Дідківська Галина Василівна (опонент)	Державний податковий університет Міністерства фінансів України, завідувач кафедри кримінального права та процесу	Доктор юридичних наук 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально- виконавче право, 2020 р., Україна	професор кафедри кримінального права та процесу, 2021 р., Україна	<p>1. Galyna Didkivska, Serhiy Miroschnyenko, Iryna Zavudniak, Inna Biriukova Andrii, Hmyrin Dmitry, Lopashchuk. International Cooperation in Investigating Economic Crimes of Transnational Nature. Derecho Publico: Cuestiones Politicas. Vol. 40 Num. 72 (2022). (Web of Science)</p> <p>DOI: https://doi.org/10.46398/cuestpol.4072.30</p> <p>Режим доступу до ресурсу: https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/37781/41566</p> <p>http://surl.li/svlwh</p> <p>2. Дідківська Г.В. Вплив державної політики України на формування системи запобігання злочинності. Ірпінський юридичний часопис. Випуск 2(4). 2020. С. 115-121. (Серія: право). (фахове видання, категорії Б).</p> <p>DOI: 10.33244/2617-4154.2(4).2020.115-121</p> <p>Режим доступу до ресурсу: https://dpu.edu.ua/images/2023/Photo_dlya_novyn_2023/Kafedra%20pryvatnog_o%20prava/Irpinskij%20uridicnij%20casopis.%20Vipusk%2024%202020.pdf#page=115</p> <p>3. Г. В. Дідківська, В. І. Педан. Окремі аспекти розвитку нових методик у криміналістиці. № 1(10) (2023): Ірпінський юридичний часопис . С. 219-225 (фахове видання, категорії «Б»).</p> <p>Режим доступу до ресурсу: https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irpleg/hr/article/view/78/77</p> <p>DOI: https://doi.org/10.33244/2617-4154-1(10)-2023-219-225</p> <p>4. Vasyl Topchii, Svitlana Zadereiko, Galyna Didkivska, Olesia Bodunova, Olga Shayturo. Combating corruption: International standards and national practice: Боротьба з корупцією: міжнародні стандарти та національна практика. Amasonia Imvesliga, 11 (52), 278-287). (Web of Science)</p> <p>Режим доступу до ресурсу:</p>

					https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1993/2663 DOI: https://doi.org/10.34069/AI/2022.52.04.30
5.	Школа Сергій Миколайович (опонент)	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», завідувач кафедри публічного права	Кандидат юридичних наук 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально- виконавче право, 09.06.2004 р.	доцент кафедри кримінального права та кримінології, 2013 р.	С.М. Школа. Суб'єкт привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем. Прикарпатський юридичний вісник. 4(33), 2020. С. 94- 98 (фахове видання, категорії «Б») Режим доступу до ресурсу: http://piv.nuoua.od.ua/v4_2020/2020_4.pdf#page=94 DOI https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i4.630 2. С.М. Школа. Роль та ефективність застави у кримінальному провадженні. Держава та регіони. Серія: Право, 2023 р., № 4 (82). С. 401-404. (фахове видання, категорії «Б») Режим доступу до ресурсу: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2023/65.pdf DOI https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.63 3. С.М. Школа. Принципи забезпечення прав людини при обранні запобіжних заходів. Право і суспільство. 2023. № 2. Т. 2. С. 388- 392 (фахове видання, категорії «Б») Режим доступу до ресурсу: pravoisuspilstvo.org.ua/2_2_2023_Школа.pdf - Google Диск DOI https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.57

Вик.: Олександра ДРИГОЛЬ, 0970268251

Результати відкритого голосування:

«За» – 17 осіб.

«Проти» – немає.

«Утрималися» – немає.

Рішення прийнято одногосно.

**Голова
міжкафедрального семінару**

Секретар

Ольга СОКОЛЕНКО

Олена ГРАБИЛЬНІКОВА